

Beneluxweg 7
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T (0162) 48 70 00
F (0162) 45 11 41
info@oranjewoud.nl
www.oranjewoud.nl

Dienst Regelingen
Ministerie van Economische zaken
T.a.v. mevr. B. Deetman
Postbus 19530
2500 CM DEN HAAG

datum 11 juni 2013
uw brief van 6 juni 2013
uw kenmerk FF/75C/2013/0155
projectnummer 225938
onderwerp Vragen ontheffingsaanvraag Hedwigepolder

Geachte mevrouw Deetman,

Op 4 juni 2013 heeft de heer Van der Sneppen per mail en op 6 juni 2013 heeft u ons per brief verzocht om aanvullende informatie betreffende de aanvraag voor het project "Hedwigepolder" met kenmerk FF/75C/2013/0155. Hierbij sturen wij u de gevraagde informatie.

Bijgaand treft u de gevraagde informatie en de beantwoording van uw vragen, die wij u namens de initiatiefnemer van het project toezenden.

1. Onderdeel U Omschrijving dwingende redden van openbaar belang (gevraagd per mail en per brief)

Op uw verzoek sturen wij u in bijlage de uittreksels toe van de relevante stukken uit de volgende documenten:

- Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium; Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Zeeland & Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, januari 2001. (zie kopie van de beschrijving van de gewenste situatie in 2030).
- Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium; Besluiten van de Nederlandse en Vlaamse regering, Projectdirectie Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium (ProSes), januari 2005. Brussel/Den Haag (zie kopie van blz 32 en blz 74);
- Het 3e memorandum van overeenstemming tussen Nederland en Vlaanderen met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium, 11 maart 2005 (zie kopie van blz 3 en van enkele pagina's van de bijlage) en het bijbehorende Scheldeverdrag van 1 oktober 2008 (op 08.07.2008 keurt een meerderheid van de Eerste Kamer de Scheldeverdragen goed), (zie kopie van blz 3).
- Het natura 2000 doelendocument (ministerie van LNV, juni 2006) (zie kopie van blz 66, 67, 71 en 72) en het aanwijzingsbesluit Westerschelde & Saefthinghe (2009) (zie kopie van blz 1,2, 3, 19, 109 en 110);
- Rapport van de Commissie Onderzoek Alternatieven Ontpoldering Westerschelde (Commissie Maljers) (2006) (zie kopie van blz 9 en 10).

contactpersoon: Luc Koks/ Liesbeth van Kempen T (06) 20 54 49 39/ (06) 22 80 85 64
e-mail: luc.koks@oranjewoud.nl/liesbeth.vankempen@oranjewoud.n;
bijlage(n): zoals genoemd

typ.: cs
coll.:

- Het rapport van de commissie Nijpels (oktober 2008) "Wennen aan de Westerschelde : advies commissie natuurherstel Westerschelde, alternatieve voor ontpoldering Hertogin Hedwigepolder" (zie kopie van blz 11, 12 en van blz 35 t/m blz 40).
- Het besluit van de ministerraad van 21 december 2012 (zie kopie van blz 1 en 2 van de brief van de staatssecretaris Dijkema (EZ) aan de Tweede kamer, en kopie van blz 1 van de brieven aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland en aan de minister-president Peeters van het Vlaamse Gewest over de ontpoldering van de Hedwigepolder).

In het activiteitenplan (onder E en U) staan deze stukken ook toegelicht.

Aanvullende toelichting (gevraagd per brief)

2. Heeft uw vraag betrekking op sloop van de bebouwing in het plangebied?
Bebouwing blijft buiten deze ontheffingsaanvraag.

3. Kunt u nader toelichten waarom voor de rugstreepad een ontheffing wordt aangevraagd?
Voor de rugstreepad wordt geen ontheffing aangevraagd. Er worden maatregelen genomen om te voorkomen dat de soort zich in het plangebied vestigt. De maatregelen voor de rugstreepad zijn in het activiteitenplan beschreven.

4. Hoeveel nestvides voor de huismus worden er geplaatst?
In het activiteitenplan is uitgegaan van het plaatsen van 40 nestvides voor de huismus.

5. Hoeveel vleermuizenkasten gaat u plaatsen ten aanzien van de gewone dwergvleermuis?
In het activiteitenplan is uitgegaan van het plaatsen van 16 nestkasten voor de gewone dwergvleermuis (4 per cluster).

6. Wat bedoelt u met de volgende zin: "Voor de nieuwe estuariene natuur is handhaving van bestaande biotopen van de agrarische polder met de bijbehorende landschapselementen zoals bossages, bomenrijen, waterpartijen en dergelijke, biotopen die geen onderdeel uitmaken van een estuarien natuurgebied."?

De bestaande biotopen van de agrarische polder met de bijbehorende landschapselementen zoals bossages, bomenrijen, waterpartijen en dergelijke verdwijnen omdat het geen biotopen zijn die deel uitmaken van een estuarien natuurgebied.

Aanvullende toelichting (gevraagd per mail)

7. Er mist en goede, sterke onderbouwing waarom nu al een ontheffing wordt aangevraagd, zonder vlakdekkend onderzoek.

In het activiteitenplan (punt J) is nader toegelicht waarom er voor gekozen wordt om nu al een ontheffing aan te vragen. Samengevat: maatregelen worden op korte termijn al ingepland, ook voor effecten die pas op de langere termijn - aan het einde van de uitvoeringsfase - optreden. Benodigde maatregelen al zo veel mogelijk borgen en tijdig nemen.

Overig

Naar aanleiding van de opmerkingen is het activiteitenplan aangepast. De nieuwe versie wordt u ook toegestuurd bij deze brief. De wijzigingen betreffen:

- Aanvullend tekst bij de wettelijke belangen (E);
- Aanvullende tekst bij verantwoording van de effectstudie (j) zoals gemeld onder punt 7 van deze brief;
- De beschrijving van de huismus en de rugstreepad is onder een apart kopje gezet (soorten buiten ontheffingsaanvraag)
- Beschrijving alternatieven is aangevuld (S)

- Beschrijving dwingende reden van openbaar belang is aangevuld (U) zoals gemeld onder punt 1 van deze brief;
- Bijlage 2: alinea over beheereenheid is toegevoegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Advies- en Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
namens de initiatiefnemer

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and strokes, positioned below the typed name.

Christel Schellingen
(senior ecooloog, vervanger Luc Koks tijdens diens vakantie)

Cc Dienst Landelijk Gebied. t.a.v. de heer R. Rozemeijer, postbus 6, 4460 AA GOES

Bijlagen

- Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium; Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Zeeland & Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, januari 2001
- Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium; Besluiten van de Nederlandse en Vlaamse regering, Projectdirectie Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium (ProSes), januari 2005. Brussel/Den Haag
- Het 3e memorandum van overeenstemming tussen Nederland en Vlaanderen met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium (11 maart 2005) en het bijbehorende Scheldeverdrag van 1 oktober 2008
Het natura 2000 doelendocument (ministerie van LNV, juni 2006) en het aanwijzingsbesluit Westerschelde & Saeftinghe (2009)
- Rapport van de Commissie Onderzoek Alternatieven Ontpoldering Westerschelde (Commissie Maljers) (2006)
- Het rapport van de commissie Nijpels (oktober 2008) "Wennen aan de Westerschelde : advies commissie natuurherstel Westerschelde, alternatieve voor ontpoldering Hertogin Hedwigepolder"
- Het besluit van de ministerraad van 21 december 2012

- Nieuwe versie van het activiteitenplan
(de bijlagen 1, 2.1 en 3 bij dit activiteitenplan) zijn reeds op 31 mei 2013 toegestuurd.

5 De gewenste situatie in 2030

5.3 Westerschelde

De instandhouding van het meergeulenstelsel in de Westerschelde, met zijn kenmerkende geleidelijke overgangen tussen platen, slikken, geulen en ondiep water, is uitgangspunt van beheer. Met deze strategie worden voordelen bereikt voor veel functies van het estuarium: kleine scheepvaart maakt van de nevengeulen gebruik, de komberging blijft groot waardoor de veiligheid tegen overstromen op niveau blijft, de kenmerkende levensgemeenschappen zijn in gezonde toestand en het onderhoudsbaggerwerk blijft gelimiteerd. Een uitgekiend bagger- en stortbeleid draagt hier in belangrijke mate aan bij.

De vaarweg naar Antwerpen is geoptimaliseerd, waarbij een evenwicht is gevonden tussen de financieel-economisch verantwoorde inspanning voor baggeren en storten, en het duurzaam instandhouden van het bij de Westerschelde behorende meergeulensysteem met de voor het estuarium kenmerkende habitats, die een blijvende biodiversiteit garanderen. De grote zeescheepvaart is geconcentreerd in de hoofdvaargeul. De kleinere binnenvaartschepen, die de verbindingen tussen de havens onderling en met het achterland onderhouden, maken zoveel mogelijk gebruik van nevenvaargeulen. Dit komt de verkeersveiligheid ten goede.

De samenwerking tussen de bedrijven in de havens is toegenomen. Ook in de publieke sector is de samenwerking geïntensiveerd. Hierbij wordt optimaal gebruik gemaakt van de sterke punten van de Scheldehavens. Centraal daarin staan de kwaliteiten van de haven van

Antwerpen waar het leeuwendeel van de toegevoegde waarde wordt gecreëerd. In belangrijke mate geïnitieerd door het Antwerpse bedrijfsleven, is een synergie tussen Zeeland Seaport en Antwerpen ontstaan, gebaseerd op het zo goed mogelijk valoriseren van de sterke kanten van deze havens. Dit sluit evenwel niet uit dat beide havens toch een eigen, onafhankelijke dynamiek ontplooiën.

De achterlandverbindingen van Vlissingen (inclusief de verbinding met Antwerpen) zijn in 2030 voor alle transportmodi uitgewerkt: weg, spoor, water en pijpleiding. Aansluiting op zowel de Betuwelijn als de IJzeren Rijn via de haven van Antwerpen is gerealiseerd.

Terneuzen-Gent speelt ook in 2030 in het complex van Scheldehavens een geheel eigen rol. De invulling van deze rol wordt bepaald door de beperkingen opgelegd door de afmetingen van het Zeekanaal en de sluisen van Terneuzen en de beschikbaarheid van nieuwe bedrijventerreinen. Deze havens hebben zich naar verwachting in 2030 gespecialiseerd in overslag, gecombineerd met een grote plaatselijke toegevoegde waarde (basisindustrieën, value-added logistics, etc.) en in nichetrafiëken die in andere havens van de Hamburg-Le Havre-range weinig aan bod komen.

Een gezond en ecologisch beheerd watersysteem in de Westerschelde geeft de randvoorwaarden voor het menselijke gebruik, zoals vaargeulverruiming en -onderhoud, visserij, zandwinning en recreatie. Dit systeem wordt gekenmerkt door een meergeulensysteem met hoofd- en nevengeulen, en door ecologisch waardevolle gebieden, zoals laagdynamische slikken, schorren in diverse ontwikkelingsstadia, ondiepwatergebieden en, naast steile oevers, ook geleidelijke plaatgeulovergangen.

lijkt een uitbreiding van het Zwin met 240 ha wenselijk (50% scenario). In het kader van het milieueffectenrapport op projectniveau zal een uitgebreid variantenonderzoek uitgevoerd worden. Afhankelijk van de resultaten van dit variantenonderzoek wordt een uitbreiding met 240 ha niet uitgesloten.

C In het grensgebied (Nederland en Vlaanderen):

- Ontwikkelen van intergetijdengebied in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van Prosperpolder (440 ha). Deze maatregel voorziet in een uitbreiding van het bestaande natuurgebied *het verdronken land van Saeftinge*, waardoor een aaneengesloten natuurgebied *Groot Saeftinge* zal ontstaan, dat eveneens een bijdrage tot de veiligheid tegen overstroomingen levert door dissipatie van de vloedgolf. Dit gebied is gelegen in het brakke gedeelte van het estuarium en krijgt daardoor een grote ecologische waarde. Het gebied ligt op de Belgisch-Nederlandse grens met 295 ha op Nederlands grondgebied en 145 ha op Belgisch grondgebied. Inrichtingseisen die voortvloeien uit het 'Raamplan Natuur' 21 zullen daarbij als uitgangspunt worden meegenomen.

Voor de Zeeschelde (Vlaanderen) wordt tot de volgende natuurmaatregelen besloten:

- **Aanmelden als speciale beschermingszone (SBZ) in het kader van de Habitatrictlijn van de vaargeul op Vlaams grondgebied.** Op Nederlands grondgebied is de vaargeul reeds aangemeld als onderdeel van de speciale beschermingszone. Hoewel aan het al dan niet aanmelden weinig of geen beleidsconsequenties zijn verbonden (vanwege de externe werking²² van de wel aangemelde gebieden), is alsnog voor aanmelding besloten uit een oogpunt van uniformiteit van beleid in beide landen en uit een oogpunt van rechtszekerheid.

- **Herstellen of verbeteren van de migratiemogelijkheden voor vissen van en naar het estuarium.**
- **Een ruime aanzet geven tot een landschappelijke herinrichting van de Durme en haar vallei, rekening houdend met de bestaande bestemmingen en plaatselijke toestand.**
- **Inrichten van circa 600 ha wetland in de Kalkense Meersen (in zone 4 van besluit 1.a). Dit gebied doet na omvorming dienst als buffer voor neerslag en bovenafvoer, waarbij de algemene garanties tegen overstrooming gerespecteerd worden en prioritair uitgewerkt en uitgevoerd worden.**
- **Ontwikkelen van natuur in reeds bestaande gecontroleerde overstroomingsgebieden van zone 4 (zie besluit 1.a) met een oppervlak van circa 125 ha.**
- **Inrichten van natuur (estuariene natuur en/of andere natuur zoals wetland) van nog aan te duiden en in te richten gecontroleerde overstroomingsgebieden uit de actualisatie van het Sigmaphan op zodanige wijze dat ze maximaal bijdragen aan het streefbeeld natuurlijkheid uit de Langetermijnvisie. De voor 2010 aan te vatten overstroomingsgebieden (gerealiseerd of in uitvoering) zullen minimaal 150 ha estuariene natuur en minimaal 60 ha wetland omvatten (zie besluit 1.b).**
- **Ontwikkelen van natuurgebieden en mogelijke infrastructuur onafhankelijk van het Sigmaphan, die ondersteund worden door lokale beleidsplannen, die substantieel bijdragen aan de estuariene kwaliteit (zie rapport *Voorstellen voor natuurontwikkelingsmaatregelen*) en die afhankelijk zijn van nadere budgettaire afweging.**

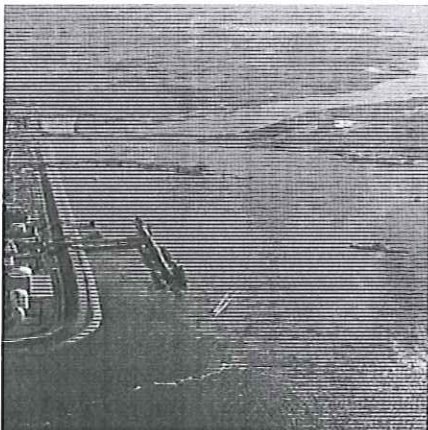
²¹⁾ Achtergrondnota Natuur van de Strategische Planning voor het Linkerscheldeoevergebied

²²⁾ Ook voor de omgeving van speciale beschermingszones geldt een beschermingsregime, vanwege de invloed op de beschermingszone

den. De datum van 1 juli 2005 is gekozen om het tempo van voorbereiding van de concrete vervolgbesluiten over de natuurmaatregelen niet teveel uit de pas te laten lopen met het tempo van voorbereiding van de verruiming.

- **Braakman:** Vergroting van het aandeel ontpolderen in de Westerschelde zou volgens de eerder genoemde kwaliteitstoets van het natuurpakket door de Universiteit van Antwerpen het best kunnen plaatsvinden in de Braakman. De voorgestelde verbetering van de waterhuishouding door middel van plaatsing van een beperkt doorlaatmiddel en een getijslag van circa 70 cm draagt echter onvoldoende bij aan de ecologische doelen. Voor enige positieve bijdrage zou een getijslag van circa 1,50 meter nodig zijn. Dat zou betekenen dat de camping moet worden verplaatst. Dat gegeven, gevoegd bij de door diverse insprekers genoemde verwachting dat introductie van zout gereduceerd getij tot problemen zal leiden voor de waterafvoer vanuit Vlaanderen, voor de expansiemogelijkheden van de omliggende industrie (DOW), voor de landbouw in de omgeving en voor de bewoners van de camping, is besloten om de voorgestelde maatregel in deze vorm te laten ver-

vallen. Daarbij komt dat is gebleken dat ten opzichte van het beperkte project uit de *Voorstellen voor Besluiten* relatief meer ecologische winst kan worden geboekt door in het meer oostelijk gelegen deel van deze ecologische zone nieuwe intergetijdengebieden in te richten.

Verkenning van potentiële locaties voor estuariene natuurontwikkeling

Bij het uitwerken van de keuze om de rivier meer ruimte te geven blijkt dat dit in de Westerschelde uit een oogpunt van *versterking habitatvormende processen* het best kan plaatsvinden door middel van het terugleggen van dijken in polders langs de oevers van de Westerschelde (ontpolderen). Daarmee zal er in de drie ecologische zones van de Westerschelde (inclusief het Zwin en de Hertogin Hedwige- en Prosperpolder) in totaal tot 2010 minimaal 865 en maximaal 1.135 ha nieuwe intergetijdengebied ontstaan, waarvan minimaal 600 en maximaal 770 ha gelegen is op Nederlands grondgebied.

In besluit 3.c is per ecologische zone in de Westerschelde aangegeven wat de minimaal en de maximaal te realiseren oppervlakte nieuwe estuariene natuur moet zijn die voldoet aan de eisen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze oppervlakte is, zowel voor het totaal van de Westerschelde als per ecologische zone, ontleend aan de verbetervoorstellen in de kwaliteit en kwantiteit van het pakket natuurmaatregelen van de Universiteit van Antwerpen. Om tot het vereiste robuuster natuurpakket te komen, zijn verkenningen gepleegd van potentieel voor estuariene natuurontwikkeling in aanmerking komende oevergebieden. Deze verkenning heeft mede als basis gediend voor de berekening van de vermoedelijke kosten van realisering van het natuurpakket. Deze verkenning had betrekking op de in nevenstaande tabel genoemde gebieden.

De verkenning heeft, met uitzondering van het Zwin en Hertogin Hedwigepolder en Prosperpolder waarvoor al voor natuurontwikkeling is besloten, alleen indicatieve waarde. De keuze van de locaties (deze of andere) voor de invulling van de vereiste oppervlakte in Nederland wordt overgelaten aan de provincie Zeeland, zoals aangegeven in besluit 3.e.

3^e Memorandum van overeenstemming tussen NL en VL m.b.t. onderlinge samenwerking t.a.v. het Schelde-estuarium

A. Ten aanzien van de Ontwikkelingsschets 2010

1. De bewindslieden stellen namens hun regeringen de besluiten in hoofdstuk 3 van de Ontwikkelingsschets vast. Ter implementatie van deze strategische besluiten voorzien de bewindslieden vervolgbesluiten, waarover hieronder nadere afspraken worden vastgelegd. Zij zullen deze besluiten en afspraken onverwijld aan de wederzijdse parlementen voorleggen.
2. De bewindslieden hechten bijzonder belang aan het toepassen en naleven van strakke termijnen bij het uitvoeren van de Ontwikkelingsschets. Zij zullen de tenuitvoerlegging van de Ontwikkelingsschets onmiddellijk na het afsluiten van dit memorandum ter hand nemen. Zij zullen op de meest efficiënte wijze toepassing geven aan de interne wetgeving voor de administratieve voorbereiding van de uit te voeren projecten en tevens al het nodige doen om binnen het wettelijk en Europeesrechtelijk kader en met een goede en zorgvuldige besluitvorming de in de Ontwikkelingsschets aangegeven afspraken en termijnen te eerbiedigen en met de uitvoering ervan ten laatste in 2007 van start te gaan. Dit geldt inzonderheid voor:
  - de verruiming van de vaarweg tussen de zee en Antwerpen tot 13,10 m tij-ongebonden diepgang en
  - de projecten langs de Westerschelde ter realisatie van een robuuste natuur voor de instandhouding van het Schelde-estuarium en de natuurlijkheid van het ecosysteem.De overige projecten zullen in 2010 uitgevoerd of in uitvoering zijn. Zij komen overeen, binnen de wettelijke en Europeesrechtelijke mogelijkheden de verruiming met bekwame spoed en zonder onderbreking te voleindigen in het streven naar realisatie van de vermelde vaarmogelijkheid uiterlijk in december 2009 over het gehele vaartraject.
3. De voorbereidingsprocedures worden gestuurd via een centrale regie, waarbij een bestendige bestuurlijke monitoring wordt ingesteld via welke, waar nodig, maatregelen worden getroffen om het in dit memorandum afgesproken tijdsplan te eerbiedigen.
4. De Technische Scheldec commissie krijgt de opdracht om, in nauw overleg met de overheden die verantwoordelijk zijn voor de uitwerking en de besluitvorming, vóór 1 juli 2005 te komen tot bindende afspraken over de termijnen waarbinnen deze procedures worden doorlopen met een maximaal mogelijke beperking van de proceduretijd om het in A.2. afgesproken tijdsplan te eerbiedigen.
5. De bewindslieden zullen ervoor zorgdragen dat bij de tenuitvoerlegging van de Ontwikkelingsschets de onderlinge samenhang behouden blijft. Vertragingen, helemmeringen of herzieningen van projecten zullen de voortgang van de andere projecten niet verhinderen, tenzij dit wordt opgelegd door toepasselijke rechtsnormen.
6. De bewindslieden zullen de tenuitvoerlegging van de Ontwikkelingsschets ter hand nemen in nauwe dialoog met de bestuurlijk en maatschappelijk betrokkenen. Zij zullen het in de Ontwikkelingsschets voorziene flankerend beleid uittekenen en waar nodig op elkaar afstemmen.
7. De Nederlandse Regering spant zich ervoor in om op zo kort mogelijke termijn met de provincie Zeeland een separaat bestuursakkoord te sluiten om de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking met de provincie in het besluitvormingsproces, bij de natuurontwikkeling en op het vlak van de communicatie nader te

Principes van de kostentoedeling tussen Nederland en Vlaanderen voor de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010

Tussen Nederland en Vlaanderen worden de volgende principes en uitgangspunten van de kostentoedeling voor de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 overeen gekomen:

Nederland en Vlaanderen zullen zich inspannen om de kosten van de verschillende onderdelen van de Ontwikkelingsschets zoveel als mogelijk te drukken.

1. Veiligheid tegen overstromingen

Nederland en Vlaanderen betalen elk de maatregelen voor het verwezenlijken van de veiligheid tegen overstromingen op hun grondgebied.

2. Toegankelijkheid

- Nederland participeert voor 25 % in de studiekosten voor een verruiming van de vaarweg in de Westerschelde. In deze studiekosten zijn inbegrepen de kosten die wederzijds gemaakt worden door de eigen diensten die hierbij worden betrokken.
- Vlaanderen neemt de kosten voor de uitvoering van de baggerwerken in de Westerschelde op zich en voert deze werken zelf uit onder de financiële voorwaarden als bepaald in het Verruimingsverdrag van 1995, dan wel anderszins door Nederland en Vlaanderen wordt overeengekomen.
- De met de uitvoering van de baggerwerken in de Westerschelde samenhangende kosten zijn eveneens voor rekening van Vlaanderen, met name de geulwandverdediging en de wrakkenbergiging, met dien verstande dat Nederland tot een bedrag van in totaal maximaal 30 miljoen EURO voor zijn rekening neemt. Deze bijdrage wordt achtereenvolgens besteed aan de volgende werken en werkzaamheden:
  - 25 % van de kosten van de geulwandverdedigingen in relatie tot de verdieping; en vervolgens
  - de kosten voor de wrakkenbergiging;
- Nederland en Vlaanderen nemen elk de kosten van de monitoring van de gevolgen van een verdieping op hun grondgebied voor hun rekening;
- Vlaanderen blijft instaan voor de onderhoudsbaggerwerken na de uitvoering van de verruimingswerken, maar behoudt zich evenwel het recht voor om, in het kader van verdere afspraken inzake beleid en beheer van het Schelde-estuarium, een andere regeling te vragen.
- De kosten voor de verbetering van de scheepvaartbegeleiding maken geen deel uit van de onderhavige kostentoedeling. Een programma voor de verbetering van de scheepvaartbegeleiding wordt thans onder de verantwoordelijkheid van de Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart hoe dan ook uitgevoerd en heeft verder geen relatie met een verdieping.

3. Natuurlijkheid

Nederland en Vlaanderen staan elk in voor de financiering van de realisatie van het natuurprogramma van de Ontwikkelingsschets 2010 op hun grondgebied. Hierin zijn tevens de kosten begrepen van het jaarlijks onderhoud, na inrichting.

Voor de grensoverschrijdende natuurprojecten wordt het volgende afgesproken:

- Natuurinrichting Hedwige-Prospolder:

In goed overleg en overeenstemming met Nederland voert Vlaanderen – om niet - de verlegging van de Deltadijk en de estuariene natuurinrichting uit van het natuurontwikkelingsproject Hedwigepolder op Nederlands grondgebied. Deze investeringsinspanning van Vlaanderen geldt als Vlaamse bijdrage aan de

voorzorgsmaatregelen die ten gevolge van de verruiming van de vaarweg genomen worden en die tevens bijdragen tot de instandhouding van het Schelde-estuarium en de natuurlijkheid van het ecosysteem. Vlaanderen financiert de grondverwerving, die plaatsvindt volgens de werkwijze die in Nederland bij het natuurontwikkelingsprogramma gevolgd wordt. Deze investering kan beschouwd worden als extra bijdrage ten bate van Zeeland.

Ingeval zich onverhoopt negatieve ontwikkelingen voordoen ten gevolge van de vaarwegverruiming zal bij de toepassing van besluit 2(g) van de Ontwikkelingsschets (dat wil zeggen: meerkosten voor de veroorzaker) rekening worden gehouden met de investeringen die Vlaanderen heeft gedaan. De natuurinvesteringen zullen verder mee in aanmerking genomen worden voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in heel het estuarium.

De werkzaamheden geschieden overeenkomstig het bepaalde in de besluiten 3(c), 3(d) en 3(e) van de Ontwikkelingsschets. De uitvoering vindt plaats door Vlaanderen op basis van een gezamenlijk vastgesteld inrichtingsplan. Het ontwerp zal voldoen aan de eisen en criteria, verbonden aan de Europese Vogel- en habitatrichtlijnen. Voor de inrichting van het gebied kan Vlaanderen gratis over de klei beschikken die op Nederlands grondgebied kan worden gewonnen, voorzover het inrichtingsplan dit toelaat. De Technische Scheldec commissie zal onderzoeken of, en zo ja onder welke voorwaarden het opgebaggerde zand uit de Beneden-Zeeschelde kan aangewend worden voor de aanleg van de dijken op Nederlands grondgebied. Nederland zal waar nodig ondersteuning bieden bij het voeren van de vereiste procedures op eigen rechtsgebied.

Na de voltooiing van de inrichting van het gebied zal het onderhoud van deze inrichting op Nederlands grondgebied ten laste van Nederland worden genomen.

- Het Zwinproject

Nederland en Vlaanderen staan op hun grondgebied elk in voor de kosten van planvorming, grondverwerving en inrichting van het Zwin-project en voor de kosten van de nodige infrastructuur voor de afwatering van de landinwaarts gelegen polders. In onderlinge samenwerking wordt een inrichtingsplan voor dit gebied opgesteld en vastgesteld. De werkzaamheden geschieden overeenkomstig het bepaalde in de besluiten 3(c), 3(d) en 3(e) van de Ontwikkelingsschets. Indien de afwatering van voormelde gebieden gebeurt via een gemeenschappelijke infrastructuur, dan worden de investerings- en exploitatiekosten ervan in beginsel over beide partijen verdeeld pro rata van de afgevoerde debieten.

Nederland en Vlaanderen stellen elkaar de benodigde klei voor de dijkopbouw gratis ter beschikking, voorzover winbaar binnen het gebied en voorzover het inrichtingsplan dit toelaat.

4. Andere kosten

- Nederland en Vlaanderen nemen elk de overheadkosten (kosten eigen administratie) bij de uitvoering van de projecten van de Ontwikkelingsschets voor eigen rekening.

- Werkingskosten van de gemeenschappelijke Projectorganisatie

Nederland en Vlaanderen betalen elk de helft van de werkingskosten van de gemeenschappelijke projectorganisatie met inbegrip van de kosten voor gemeenschappelijke communicatie en projectbegeleiding.

- Maritieme Toegang tot het Kanaal Gent-Terneuzen

Nederland en Vlaanderen dragen elk 50 % bij van de studiekosten van de verbetering van de Maritieme Toegankelijkheid van de Kanaalzone Terneuzen-Gent.

- Wegverbinding tussen de Westerscheldetunnel en de N49

Indien Nederland hierom verzoekt zal Vlaanderen, binnen het kader van de reguliere procedures, overgaan tot de aanleg van de Tractaatweg tussen de Nederlandse grens en de aansluiting op de N49.

HOOFDSTUK II

Verplichtingen van Verdragspartijen

Artikel 3

Omschrijving van de te realiseren projecten en werken

1. De vaargeul wordt verruimd om een getijonafhankelijke vaart mogelijk te maken voor schepen met een diepgang van 13,10 meter op basis van een kielspeling van 12,5%. De technische beschrijving van de werken, waaronder het interventiepeil voor het baggeren, is opgenomen in bijlage B. Een vermindering van de kielspeling zal het bedoelde interventiepeil onverlet laten. Met de uitvoering van deze verruiming wordt ten laatste in 2007 van start gegaan, zodat de vermelde vaarmogelijkheid ten laatste in 2009 is gerealiseerd. Ter verwezenlijking van de verruiming worden de volgende werken voorbereid, uitgevoerd en onderhouden:

- a. het plaatselijk verruimen van de vaargeul en het plaatselijk verruimen en eventueel verplaatsen van anker- en noodankergebieden, en, voorzover noodzakelijk;
- b. het opruimen van wrakken en andere obstakels in de vaargeul en in anker- en noodankergebieden;
- c. het aanleggen van geulwandverdedigingen.

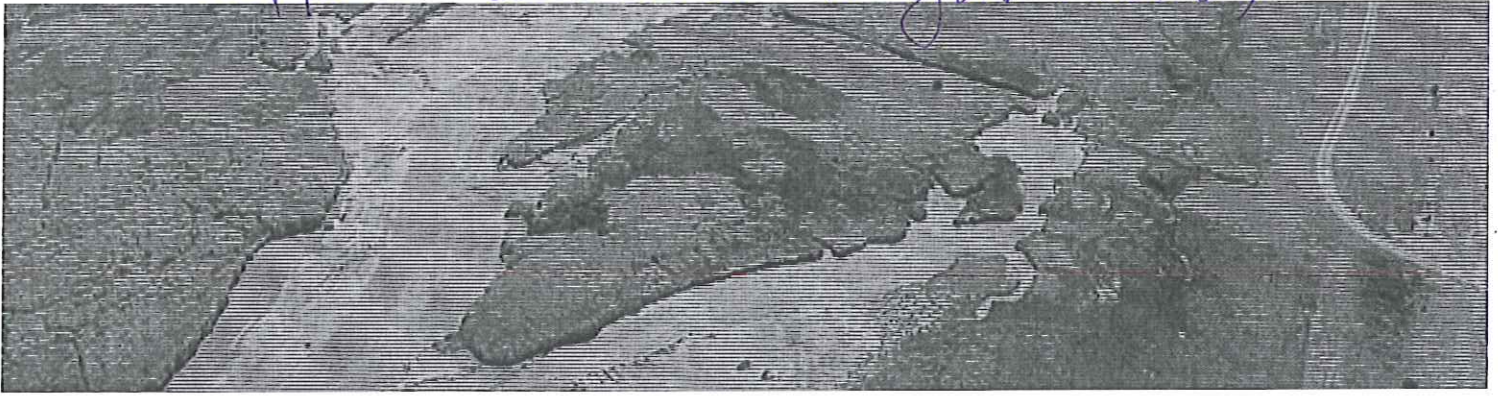
2. Met de volgende grensoverschrijdende projecten wordt ten laatste in 2007 van start gegaan:

- a. het vergroten van het Zwin met minimaal 120 en maximaal 240 ha door het landinwaarts verplaatsen van dijken in de Willem-Leopoldpolder;
- b. het ontwikkelen van een intergetijdengebied met een omvang van minimaal 440 ha in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Prosperpolder.

3. In Nederland worden ten laatste in 2010 langs de Westerschelde werken uitgevoerd of in uitvoering genomen ter realisatie van minimaal 600 ha estuariene natuur. Voorzover de in het tweede lid omschreven projecten worden verwezenlijkt op Nederlands grondgebied, vormen deze een onderdeel van de in dit lid omschreven te realiseren natuur.

4. In Vlaanderen worden ten laatste in 2010 aan, langs of in het stroomgebied van de Zeeschelde, werken uitgevoerd of in uitvoering genomen ter realisatie van minimaal 1100 ha estuariene natuur of wetlands, waarvan een deel in het raam van de projecten en werken waartoe Vlaanderen beslist met het oog op de vergroting van de veiligheid. Voorzover de in het tweede lid omschreven projecten worden verwezenlijkt op Belgisch grondgebied, vormen deze een onderdeel van de in dit lid omschreven te realiseren natuur.

2 Samenvatting en conclusies

De opdracht van de Commissie houdt in het beoordelen van alternatieven voorgesteld als vervanging van de bestaande plannen 600 hectare te ontpolderen.

De door 55 personen of instellingen ingezonden alternatieven zijn door de Commissie vergeleken met de gepubliceerde plannen om op nog nader aan te wijzen locaties in Zuid Beveland en Zeeuws Vlaanderen enkele polders onder te laten lopen. Daarbij heeft de Commissie de voorstellen getoetst aan een aantal criteria. In Hoofdstuk 4 worden alle mogelijkheden waarvoor één of meer voorstellen zijn ingediend uitvoerig behandeld.

Het ontpolderen van de locaties Hedwige / Prosperpolder en Zwin is reeds vastgelegd in de Besluiten van de Nederlandse en Vlaamse Overheid en het lijkt niet eenvoudig dit nu nog te veranderen. Overigens wordt terzijde opgemerkt dat de beoogde samenvoeging van de Hedwigepolder en Saeftinghe / Sieperdaschor tot één natuurgebied in de praktijk lastig zal zijn door de aanwezigheid van de zogenaamde Gasdam, zie hoofdstuk 4 onder 4f. De Commissie heeft zich op het standpunt gesteld dat ook voorstellen tot het ontpolderen van andere dan de nu voorgestelde polders in aanmerking kunnen komen. Daarbij kan met name de zwaarte van de maatschappelijke problemen een argument zijn om een alternatief positief te beoordelen.

Samenvattend zijn de belangrijkste aan ons voorgelegde projecten de volgende (de cijfers verwijzen naar de uitvoerige toelichting in hoofdstuk 4 van dit rapport):

- Het afplaggen/afgraven van (een deel van) het Verdrongen Land van Saeftinghe (4e).
Na uitvoerige studie is dit afgewezen omdat het omzetten van hooggelegen schor in laaggelegen schor geen bijdrage levert aan de beoogde instandhouding van de natuur van de Westerschelde. Daarnaast zijn de

kosten moeilijk in te schatten omdat de af te graven grond vervuild blijkt te zijn. Deze kunnen echter zeer aanzienlijk zijn.

- Het creëren van een eiland ergens in de Scheldemonding (4a).
Ook hier zou geen nieuwe natuur ontstaan, maar zou natuur met ondiep water en voedselzoekende vogels worden vervangen door natuur met strandwallen. De kosten van aanleg en onderhoud van een dergelijk eiland zullen hoog zijn. Bovendien zou een eiland de stroming en de sedimentbeweging in de Scheldemonding kunnen beïnvloeden met op basis van de huidige kennis niet te overziene gevolgen voor de veiligheid.
- Toelaten van het getij in (een deel van) de Braakmanpolder (5f).
De Braakman wordt in tweeën gedeeld door de rijksweg N61. Het toelaten van het getij in het Noordelijk deel is om maatschappelijke en economische redenen niet wenselijk met name wegens de belangen van DOW als grootste industriële activiteit in het gebied en wegens de bestaande verblijfsrecreatie. Na studie is de Commissie evenwel tot de conclusie gekomen dat het mogelijk is om in de Braakman Zuid een getijdengebied te creëren met een voldoende getijdeslag om een positieve bijdrage te leveren aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Westerschelde. De toevoer van zoutwater zou deels kunnen gebeuren door aanpassing van bestaande afwateringskanalen, deels door de aanleg van nieuwe waterlopen. Voor de problemen met de afvoer van zoetwater uit Vlaanderen lijkt ook een aanvaardbare oplossing mogelijk.

Het te creëren getijdengebied kan naar wens worden ingericht, zelfs kan ten dele rekening worden

gehouden met de bestaande bebouwing. Ook de grondverwerving zou voor een groot deel van de oppervlakte eenvoudig kunnen zijn omdat deze in handen van de overheid is (Domeinen, Staatsbosbeheer). De betreffende gronden worden voor circa tweederde deel gebruikt voor agrarische doeleinden en voor circa eenderde deel ten behoeve van bosbouw en dergelijke. In eerste aanleg zou het hier gaan om een gebied van 350 tot 400 hectare, maar dit zou desgewenst later kunnen worden uitgebreid. Vergeleken met de thans voorliggende voorstellen zouden de maatschappelijke gevolgen van het toelaten van het getij in de Braakman Zuid zeer waarschijnlijk kleiner zijn. Bovendien zou overwogen kunnen worden een deel van de overige gronden voor aqua-cultuur te benutten.

De Commissie beveelt daarom aan dit project met zorg uit te werken en daarna ook in een MER procedure in te brengen.

De Commissie is voorts gevraagd aandacht te besteden aan een aantal bestaande projecten, die mogelijk een bijdrage zouden kunnen leveren aan het bereiken van de doelstelling om 600 hectare te ontpolderen. Het betreft met name het benutten van overcompensatie

van de tweede verdieping, ter grootte van 35 hectare (5e) en de thans beoogde compensatie in de Schorerpolder voor de WCT van 30 hectare voor het geval deze niet wordt gebouwd (5d).

Dit zijn weliswaar slechts 'boekhoudkundige' aanpassingen, die evenwel aanvaardbaar lijken om bij te dragen aan het behalen van de beoogde doelen.

Voorts is er een aantal suggesties gedaan die op de langere termijn een positieve invloed zouden kunnen hebben op de Westerschelde. Deze worden ook in hoofdstuk 4 genoemd. Hier wordt vooral de aandacht gevraagd voor het ComCoast project (5c) dat nog verder zal moeten worden getest, maar dat door de Commissie positief wordt beoordeeld.

Rapport van de commissie Nijpels (oktober 2008) - Samenvatting

Er is al een lange periode van debat en onduidelijkheid achter de rug. Snelheid en duidelijkheid zijn nu geboden. Daarnaast biedt onteigening een betere positie aan pachters in het gebied. De commissie hecht daar grote waarde aan. Bovendien is de prijsvorming bij onteigening duidelijker; dat voorkomt een langdurig onderhandelingsproces. Wat betreft de Hertogin Hedwigepolder is bekend dat de enige eigenaar niet vrijwillig wil verkopen.

In het algemeen is de commissie van mening dat bestuurlijke discussies er niet toe mogen leiden dat vrijwilligheid van grondverwerving een principe wordt en dat daardoor bestaande wettelijke bevoegdheden opzij geschoven worden. In dat geval wordt vrijwillige grondverwerving tot doel verheven. In essentie is grondverwerving, al dan niet vrijwillig, een middel om het doel van bijvoorbeeld een gezond ecosysteem in de Westerschelde te realiseren. Het wettelijk instrument van onteigening dient daarom te allen tijde ter beschikking te blijven staan van de minister van LNV. Dit om prijsopdrijving te voorkomen en om in het uiterste geval het algemeen belang te kunnen laten prevaleren boven het individuele belang.

HERTOGIN HEDWIGEPOLDER

6. De commissie concludeert dat het ontpolderen van de Hertogin Hedwigepolder de best denkbare maatregel is. De commissie heeft alle alternatieven beoordeeld en gewaardeerd met behulp van een afwegingskader. Dit kader is uitgewerkt in vier aspecten: natuurlijkheid, draagvlak, realisatietijd en kosten. Ter vergelijking is ook de Hertogin Hedwigepolder gewaardeerd. Deze ontpoldering blijkt ten opzichte van de alternatieven als beste uit de bus te komen.

Daarnaast is de commissie van mening dat niet lichtvoetig kan worden omgesprongen met de verplichting, in een verdrag met Vlaanderen vastgelegd, om de Hertogin Hedwigepolder te ontpolderen. De commissie heeft zich ervan vergewist dat Vlaanderen een eventueel alternatief welwillend en serieus zal bekijken, maar dat uitsluitend de maatregelen in de Hertogin Hedwigepolder door Vlaanderen zullen worden betaald. Daarmee is de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder voor Nederland een uiterst goedkope maatregel en iedere andere maatregel buitengewoon kostbaar.

Als de Hertogin Hedwigepolder wordt ontpolderd, dan adviseert de commissie te onderzoeken of de Gasdam – direct of op termijn, samenvallend met de gedeeltelijke vernieuwing – verwijderd kan worden.

VIJF ALTERNATIEVEN

7. De commissie concludeert dat er vijf kansrijke alternatieven zijn voor de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder. In volgorde van afnemende kwaliteit zijn dat:

1. Grote ontpoldering Zimmermanpolder en een gedeelte van de Fredericapolder;
2. Gecontroleerd gereduceerd getij in de Zimmermanpolder en de Fredericapolder (geen ontpoldering);
3. Ontpoldering Molen- en Perkpolder, plus aanvullende maatregelen kreekherstel;
4. Meerdere kleine ontpolderingen plus aanvullende maatregelen kreek herstel;
5. Natuurherstel met gecontroleerd gereduceerd getij, plus aanvullende maatregelen kreekherstel (geen ontpoldering).

De commissie heeft alle ideeën en suggesties voor natuurherstelmaatregelen beoordeeld. Er bleven in totaal 78 verschillende potentiële maatregelen over. Al deze maatregelen zijn gewaardeerd met het eerder genoemde afwegingskader. Uit deze waardering zijn bovengenoemde vijf kansrijke alternatieven naar voren gekomen. Bij alle kansrijke alternatieven die de commissie heeft gevonden, zal een aanzienlijke hoeveelheid (landbouw) grond moeten worden verworven. In alle gevallen meer dan bij de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder.

Indien één van de alternatieven wordt gekozen, is zorgvuldige afstemming met Vlaanderen en de Europese Commissie nodig. Het vereist een aanpassing van het Verdrag met Vlaanderen, waarvoor overeenstemming tussen beide landen noodzakelijk is. Daarnaast is – zeker indien niet voor ontpolderen wordt gekozen – afstemming wenselijk met de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft overigens aangegeven welwillend te kijken naar eventuele alternatieven en de bijbehorende argumentatie.

8. De commissie concludeert dat er geen reële alternatieven zijn voor de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder buiten het gebied van de Westerschelde. Ook de aangeboden petities vormen geen reëel alternatief. De commissie heeft onderstaande alternatieven buiten de Westerschelde zorgvuldig bestudeerd.

1. Een zout Volkerak-Zoommeer met getijde;
2. Getijde realiseren in het Grevelingenmeer;
3. Getijde realiseren in het Haringvliet;
4. Getijde realiseren in het Veerse meer;
5. Oplossen zandhonger Oosterschelde;
6. Herstellen van het Lauwersmeer estuarium;
7. Herstelmaatregelen in het Eems-Dollard estuarium.

HOOFDSTUK

4

Hertogin Hedwigepolder scoort het hoogst

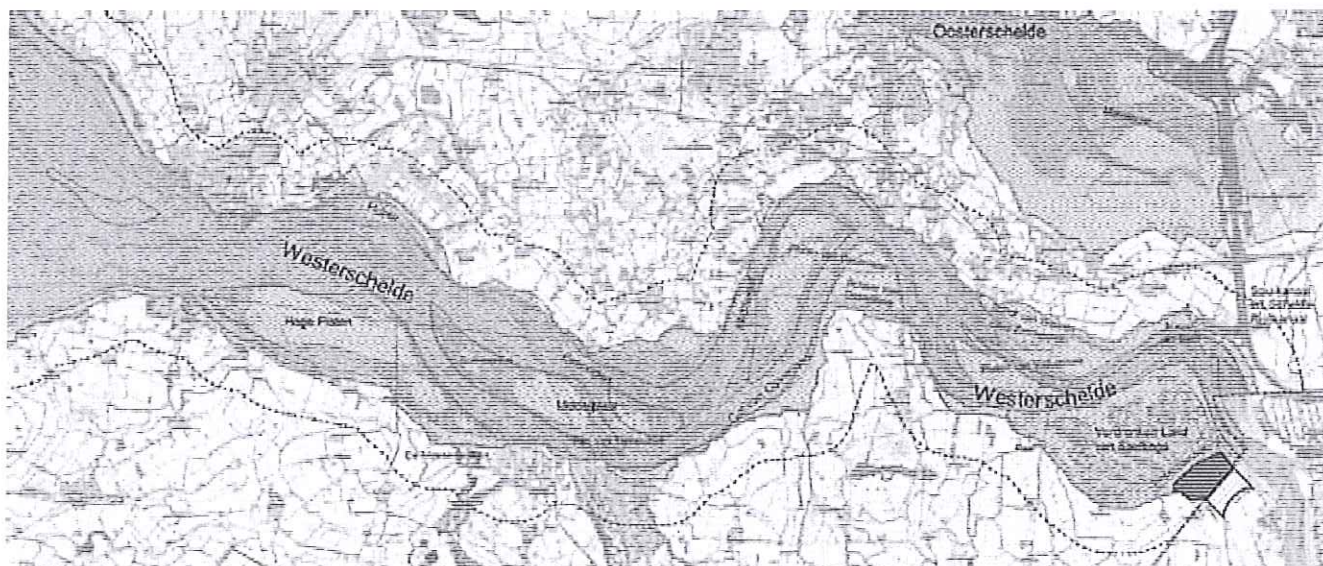
De alternatieven die de commissie heeft gevonden, zijn gewaardeerd met een afwegingskader dat is uitgewerkt in vier aspecten: natuurlijkheid, draagvlak, realisatietijd en kosten. Om een evenwichtige vergelijking tussen de alternatieven mogelijk te maken, is als eerste de Hertogin Hedwigepolder gewaardeerd met het afwegingskader.

4.1

INLEIDING

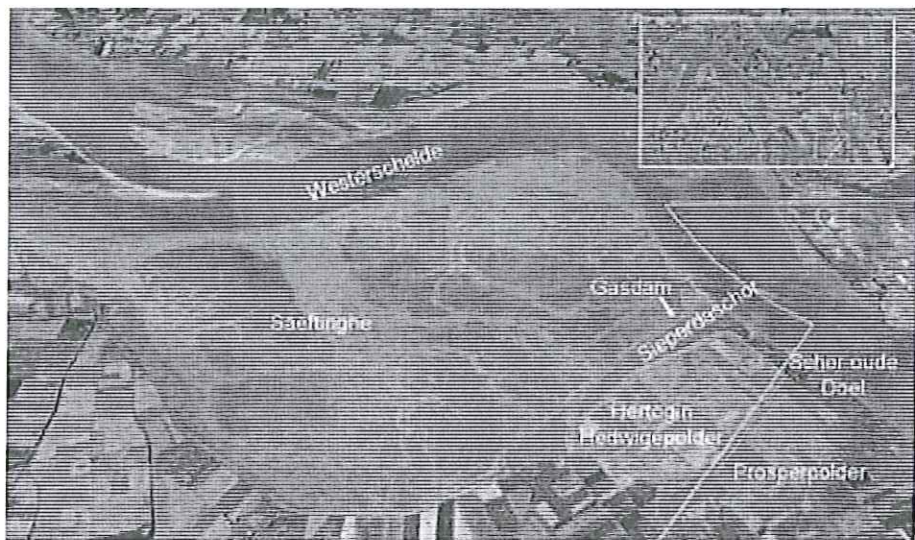
Figuur 4.1
Ligging van de Hedwigepolder in de Westerschelde (rood). Gearceerd gedeelte is de Prosperpolder.

De Hertogin Hedwigepolder is in 1907 ingepolderd en beslaat een oppervlakte van 306 ha. De polder ligt voor het grootste deel op Nederlands grondgebied (295 ha) en voor een klein deel op Belgisch grondgebied. De Hedwigepolder grenst aan het Sieperdaschor en de Prosperpolder. De polder heeft de functie van agrarisch gebied met landschappelijke waarde. Door haar cultuurhistorische waarde is de dijk landinwaarts (gedeeltelijk) beschermd.

Door ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder komt het gebied onder invloed van getijdewerking te staan. Er worden geulen gegraven zodat het getij tot ver in de polder kan doordringen. Bomen, bebouwing, kabels, leidingen en wegen worden verwijderd, terwijl eventueel verhoogde wandelpaden worden aangelegd.

Ook de naastgelegen Prosperpolder zal door de Vlaamse overheid worden ontpolderd, zodat uit de vier gebieden het gebied Groot Saeftinghe zal ontstaan ter grootte van circa 4.000 ha.

Figuur 4.2
Overzichtskaart van de Hertogin Hedwigepolder en directe omgeving.
(Bron: Google Earth)

- Legenda:**
- Hertogin Hedwigepolder
  - ▨ Bestaand natuurgebied
  - Grens Nederland-België

4.2 WAARDERING ONTPOLDERING HERTOGIN HEDWIGEPOLDER

Ruimte voor estuariene processen	Natuurlijkheid Door ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder (295 ha) ontstaat een aaneengesloten intergetijdegebied vanaf de Gasdam tot en met de Prosperpolder. De ontpoldering draagt daardoor in hoge mate bij aan de toename van de fysieke ruimte in het estuarium. Daarmee ontstaat ook meer ruimte voor kenmerkende estuariene processen.
Versterken natuurlijke kenmerken	Door de ontpoldering ontstaat een grensoverschrijdend gebied Groot Saeftinge. Er ontstaan nieuwe leefgebieden voor soorten en gunstige omstandigheden voor de vestiging van habitattypen. De polder scoort hoog op omvang, hoogte voor schor en aansluiting bij bestaande natuur en biochemische processen. De hoogteligging van de polder maakt het gebied minder geschikt voor de ontwikkeling van voedselrijk slik. ²⁶ Dit zal zich met name in de aangrenzende Prosperpolder ontwikkelen. ²⁷
Robuustheid maatregel	De ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder draagt qua omvang (295

Afwegingskader

Figuur 1.
Afwegingskader op
hoofdpijnen

Natuurlijkheid

Het primaire doel van de maatregelen is het versterken van de natuurlijkheid in het Schelde-estuarium. De alternatieven zijn daarom beoordeeld op de mate waarin ze bijdragen aan het bereiken van het streefbeeld natuurlijkheid, liefst in gelijke mate als de Hertogin Hedwige-polder. De basis voor het ecologisch herstel in het nationale en internationale natuur- en waterbeleid wordt gegeven door de volgende keten: herstel van fysische en chemische processen leidt tot herstel van habitats en daarmee tot herstel van soorten. Subcriteria zijn: ruimte voor estuariene processen, versterken natuurlijke kenmerken en robuustheid.

Politiek en maatschappelijk draagvlak

Het criterium bevat zowel het omgaan met weerstand, als het krijgen van commitment, actieve medewerking en betrokkenheid van bondgenoten. Subcriteria zijn: bestaande toezeggingen en convenanten, meekoppelen met bestaande beleidsdoelen, maatschappelijk (lokaal) draagvlak, en alternatieve financieringsmogelijkheden.

Realisatietijd

Het is een kwaliteit van een maatregel als deze op (relatief) korte termijn kan worden uitgevoerd en effectief is. Bij de alternatieve maatregelen is getoetst (1) hoe lang de minimale implementatietijd is en (2) hoe groot de risico's zijn dat er vertraging komt op die minimale implementatietijd. Subcriteria zijn: minimale realisatietijd, aantal betrokken partijen, technische complexiteit, en procedurerisico's.

Kosten

Het voorgestelde criterium voor kosten is kosteneffectiviteit. Bij de kosteneffectiviteit gaat het om de kosten van de maatregel, uitgedrukt als kosten per eenheid effect (bijvoorbeeld netto verandering van soort natuur (ecotoop) uitgedrukt in ha).

26

Zie Grontmij, Locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder – Geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde estuarium tussen Hansweert en Antwerpen, 2007, p.30.

27

Zie Soresme e.a.,

Ontwikkeling van een intergetijdengebied in Hedwige en Prosperpolder: definitief - MER Nederland – tekstbundel, 2007.

De polder is relatief laag gelegen. De beheersintensiteit is afhankelijk van de hoogteligging van het schor en de dynamiek in het gebied. Hoe lager het gebied gelegen is, hoe langer het duurt voordat het gebied opgehoogd is tot oud schor. Meer dynamiek betekent ook tragere sedimentatie, tragere terreinophoging en tragere evolutie tot hoog schor. Daardoor is er pas op (zeer) lange termijn een noodzaak tot ingrijpen in de hoogteligging. De maatregel is robuust, mits gekozen wordt voor een variant met voldoende dynamiek, mogelijk in combinatie met beweiding.

Draagvlak

Aansluiten bij bestaande afspraken

Ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder is reeds in vele plannen, afspraken en convenanten opgenomen. De Minister van LNV heeft de Tweede Kamer toegezegd dat bij de grondverwerving voor ontpoldering wordt uitgegaan van vrijwilligheid.

Provinciale Staten van Zeeland heeft het signaal afgegeven dat grondverwerving zal plaatsvinden door middel van vrijwillige medewerking van grondeigenaren. Ondanks de toezeggingen dat de grondverwerving op basis van vrijwilligheid moet plaatsvinden, zijn veel partijen zich ervan bewust dat uiteindelijk een meer krachtig instrument mogelijk moet zijn.

Koppeling met andere beleidsdoelen

Door de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder en de Properpolder ontstaat een groot gebied dat onder getijdewerking komt te staan. Door vergroting van de komberging neemt de veiligheid van de stad Antwerpen tegen overstromingen door stormtij enigszins toe.²⁸ Mogelijk kan de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder worden gecombineerd met recreatie. Indien verhoogde wandelpaden worden aangelegd, kunnen recreanten het gebied bezoeken. De bezoekersaantallen voor het Verdrongen Land van Saeftinghe geven aan dat er veel belangstelling is voor een recreatiegebied met getijdewerking.

Maatschappelijk (lokaal) draagvlak

De ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder stuit op weerstand. De eigenaar wil de polder niet vrijwillig verkopen. Er bestaat ook weerstand in de nationale en provinciale politiek. De actiegroep 'Red onze polders' is tegen ontpoldering. De landbouworganisatie ZLTO is tegen onteigening van landbouwgrond ten behoeve van ontpoldering. Daarentegen zijn de natuurorganisaties voor ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder. De gemeente Hulst dringt aan op snelle duidelijkheid. De huidige impasse belemmert de ontwikkeling van de gemeente in samenwerking met de Vlaamse bureaus.

Alternatieve financieringsmogelijkheden

De maatregelen zullen volledig worden vergoed door Vlaanderen. Als de ontpoldering kan worden gekoppeld aan een andere functie, zoals recreatie, is er kans op aanvullende financiering en mogelijk ook subsidies.

Minimale realisatietijd	Realisatietijd Als de Hertogin Hedwigepolder op basis van vrijwilligheid kan worden aangekocht, kan de ontpoldering snel worden gerealiseerd. Als er onteigend moet worden, dan is er sprake van een langer traject.
Aantal betrokken partijen	Er is één eigenaar van de Hertogin Hedwigepolder met wie moet worden onderhandeld voor een oplossing. Daarnaast zijn er enkele pachters waarvoor een oplossing moet worden gevonden en waarmee moet worden onderhandeld.
Technische complexiteit	Voor ontpolderingsprojecten zijn in het algemeen geen complexe constructies nodig. Voor de Hertogin Hedwigepolder gaat het om dijkverleggingen en de eerste aanzet tot inrichting van het gebied.
Procedurerisico's	Indien de ontpoldering op basis van vrijwilligheid gebeurt, zijn weinig procedurerisico's te verwachten. Indien toch wordt gekozen voor de weg van onteigening, dan gelden de daarbij behorende regels.

Kosteneffectiviteit

Kosten

De Hertogin Hedwigepolder kent een zeer hoge kosteneffectiviteit. De verhouding tussen dijk lengte en oppervlakte is gunstig. De ontpoldering kost naar verwachting in totaal rond de 80 miljoen euro. Deze kosten neemt Vlaanderen op zich, zodat de kosten voor Nederland 0 euro bedragen.²⁹

28
Zie ProSes, Studierapport natuurontwikkelingsmaatregelen ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium. Op basis van een ecosysteem-analyse en verkenning van mogelijke maatregelen om het streefbeeld Natuurlijkheid van de Lange Termijn Visie te bereiken. Werkdocument/ RIKZ/OS/2003.825x, 2003, p.71
29
Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest betreffende de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. (Tractatenblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2005, nr. 310). Zie artikel 9 derde lid.

Eindoordeel

De totale score van de Hertogin Hedwigepolder op het afwegingskader, kan schematisch als volgt worden weergegeven:

Natuurlijkheid	Draagvlak	Realisatietijd	Kosten
Ruimte voor estuarine processen	Toezeggingen en convenanten	Minimale realisatietijd	Kosteneffectiviteit
Versterken natuurlijke kenmerken	Meekoppelen	Aantal betrokken partijen	
Robuustheid	Maatschappelijk (lokaal) draagvlak	Technische complexiteit	
	Alternatieve financieringsmogelijkheden	Procedurerisico's	

- Sterk negatief
- Negatief
- Neutraal
- Positief
- Zeer positief
- Sterke twijfels over de score op criteria

4.3**AANVULLENDE MAATREGEL: VERWIJDEREN GASDAM**

De Gasdam bestaat uit een verhoging in het Verdrongen Land van Saeftinghe waarin leidingen voor transport van onder meer gas en water zijn verwerkt. De verhoging vormt een onnatuurlijke afscheiding in het gebied en een barrière in de vorming van het natuurgebied Groot-Saeftinghe. Door het doorlaatbaar maken van de Gasdam worden de nieuwe schorgebieden direct verbonden met Saeftinghe. Dat betekent een belangrijke kwaliteitsverbetering van het Sieperdaschor en de ontpolderde Hedwige- en Prosperpolders. Bij verwijdering van de Gasdam ontstaat bovendien 24 ha nieuw schor. Aanpak van de Gasdam op korte termijn is een relatief dure maatregel. Mogelijk kunnen voorwaarden worden gesteld aan geplande onderhoud- of nieuwbouwwerkzaamheden.

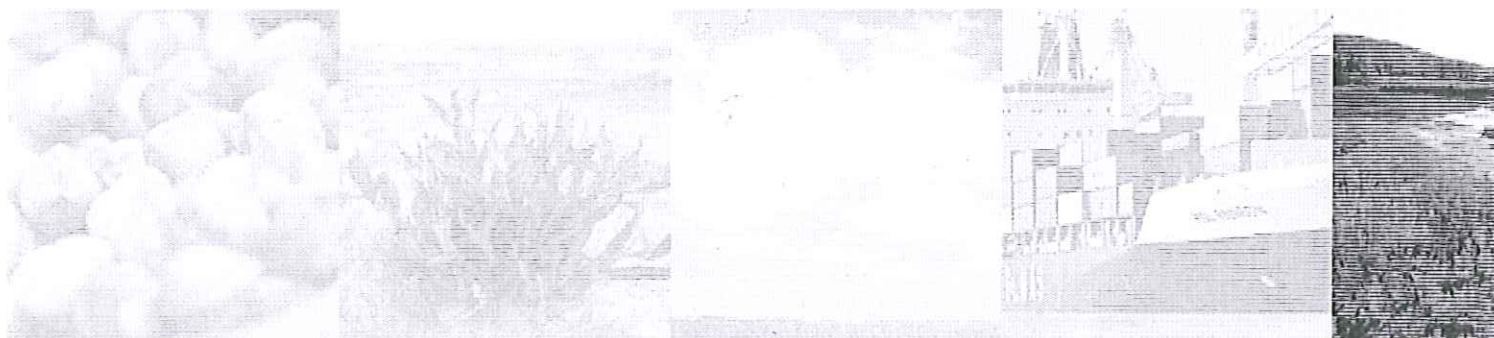
4.4**CONCLUSIE**

De commissie is van oordeel dat de Hertogin Hedwigepolder uitstekend scoort op het afwegingskader. Vergeleken met de andere alternatieven scoort de Hertogin Hedwigepolder het hoogst. Voor zover tussen alle mogelijke maatregelen voor natuurherstel van het Schelde-estuarium wordt gezocht naar het spreekwoordelijke 'ei van Columbus', is de commissie van mening dat dit al is gevonden. Het oordeel van de commissie sluit aan bij eerdere studies, waarin de Hertogin Hedwigepolder als beste alternatief uit de bus komt.³⁰ Daarnaast is de commissie van mening dat niet lichtvoetig kan worden omgesprongen met de verplichting, in een verdrag met Vlaanderen vastgelegd, om de Hertogin Hedwigepolder te ontpolderen. De commissie heeft zich ervan vergewist dat Vlaanderen een eventueel alternatief welwillend en serieus zal bekijken, maar dat uitsluitend de maatregelen in de Hertogin Hedwigepolder door Vlaanderen zullen worden betaald. Daarmee is de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder voor Nederland een uiterst goedkope maatregel en iedere andere maatregel buitengewoon kostbaar.

Als de Hertogin Hedwigepolder wordt ontpolderd, dan adviseert de commissie te onderzoeken of de Gasdam – direct of op termijn, samenvallend met de gedeeltelijke vernieuwing – verwijderd kan worden. Bovenal moet worden geïnvesteerd in de kwaliteit van het functioneren van de ontpoldering.

30

Zie bijvoorbeeld Grontmij, Locatiekeuze Hedwige- en Prosperpolder – Geschiktheidsbeoordeling van potentiële gebieden voor estuariene natuurontwikkeling in het Schelde estuarium tussen Hansweert en Antwerpen, 2007.

Natura 2000 - oelendocument

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

(juni 2006)

1. Waddenzee; 7. Noordzeekustzone; 109. Haringvliet;
113. Voordelta; 114. Krammer-Volkerak; 115. Grevelingen;
118. Oosterschelde; 119. Veerse Meer;

De intergetijdgebieden zijn van grote internationale betekenis als voedselgebied voor niet-broedvogels zoals de eider (A063) en voor steltlopers als scholekster (A130), kluut (A132), zilverplevier (A141), kanoet (A143), bonte strandloper (A149), tureluur (A162), steenloper (A169), rosse grutto (A157) en wulp (A160). De kwelders en schorren zijn van grote betekenis voor planteneters, zoals rotgans (A046), brandgans (A045) en pijlstaart (A054). Het open water is van belang voor duikende schelpdiereters (topper (A062), eider (A053) en zwarte zee-eend (A065)) en voor viseters als roodkeelduiker (A001), parelduiker (A002), fuut (A005), aalscholver (A017) en meeuwen en sterns. De Grevelingen (115) van bijzondere betekenis voor met name de geoorde fuut (A008) en de middelste zaagbek (A069).

Kernopgaven

Voor alle grote wateren geldt dat behoud of herstel van de ruimtelijke samenhang tussen geulen, ondieptes, platen en kwelders (of schorren) en de bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen van groot belang zijn. Met name in de Delta geldt dat voor een aantal gebieden ten gevolge van

eerdere ingrepen t.b.v. veiligheid tegen overstromen de huidige sedimentatie- en erosieprocessen daar door bepaald worden. Voor de Westerschelde & Saeftinghe (122) zijn afspraken gemaakt over 600 hectare nieuwe estuariene natuur, voor het Haringvliet (109) wordt door de 'kier' de zout-waterinvloed vergroot. Voor het Krammer-Volkerak (114) en het Zoommeer (120) loopt een studie. Binnen deze kaders zijn de doelen voor de grote wateren van het Deltagebied geformuleerd.

Voor vogels in het bijzonder geldt dat voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende hoogwatervluchtplaatsen van groot belang zijn. Voor het Natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta zijn 19 kernopgaven geformuleerd. Met betrekking tot open water zijn kernopgaven geformuleerd voor:

- de permanent overstromde zandbanken en de daarbij behorende fauna (inclusief mosselbanken);
- behoud van de kwaliteit van het leefgebied van zeezoogdieren;
- behoud van de foerageerfunctie voor vis-etende vogels.

Met betrekking tot zoet-zoutovergangen geldt:

- verbetering van de kwaliteit van de estuarium Westerschelde (122) en behoud van de kwaliteit Eems-Dollard (onderdeel van Waddenzee (1));
- herstel van zoet-zout overgangen ten behoeve van visintrek en verbetering kwaliteit van de habitattypen permanent overstromde zandbanken (*getijdengebied*, H1110_A), van slik- en zandplaten (H1140) o.a. voor zeegrasvelden) en estuaria (H1130) voor de Waddenzee (1);
- een grensoverschrijdende opgave met Duitsland en Vlaanderen voor de voor de trekvis fint (H1103).

Voor de permanent overstromde zandbanken (H1110) is gekozen voor behoud van de kwaliteit. Alleen voor de Waddenzee (1) is voor permanent overstromde zandbanken (*getijdengebied*) (H1110_A) gekozen voor verbetering kwaliteit. Met betrekking tot de getijdenplaten zijn de opgaven: verbetering kwaliteit van de slik- en zandplaten (H1140) ten behoeve van vergroting diversiteit en behoud van platen voor rustende en

120. Zoommeer; 121. Yerseke en Kapelse Moer; 122.

Westerschelde & Saefthinghe; 123. Zwin & Kievittepolder;

124. Groote Gat; 125. Canisvlietse Kreek;

foeragerende niet-broedvogels en als rustgebied voor zeehonden.

Behoud van platen voor niet-broedvogels is van groot belang gezien de aantallen doortrekkende en overwinterende watervogels in Nederland, m.n. voor het gebied Waddenzee (1). Voor het gebied Costerschelde (118) is de inschatting gemaakt dat de autonome ontwikkeling van achteruitgang van de platen niet gekeerd kan worden. Als behoudopgave wordt geformuleerd om de achteruitgang van de platen zoveel mogelijk 'te remmen', onder meer gezien de functie als foerageergebied en om tegelijkertijd te onderzoeken welke maatregelen redelijkerwijs genomen kunnen worden. De doelen zijn op deze afname van de platen met ongeveer 50 ha per jaar afgestemd.

Voor permanent droge zandplaten en stranden is de kernopgave behoud van ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen voor niet-broedvogels. De kernopgave voortplantingshabitat is opgenomen omdat grijze zeehonden (H1364) nu een suboptimaal habitat hebben. Daarnaast is deze kernopgave van belang voor vogelsoorten, zoals grote stern (A191) en dwergstern (A195), bont-

bekplevier (A137) en strandplevier (A138), die sterk onder druk staan.

Voor diversiteit schorren en kwelders is voor de Delta een herstelopgave voor oppervlakte en kwaliteit geformuleerd. Kwaliteit betekent aanwezigheid van alle successiestadia, zoet-zoet-overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime. Voor de Waddenzee (1) ligt er een behoudopgave voor diversiteit schorren en kwelders. Andere belangrijke opgaven voor schorren en kwelders zijn behoud foerageerfunctie voor ganzen, behoud broedgelegenheid en behoud van de functie als hoogwatervluchtplaats.

Tabel 5.2.1 en 5.2.2 geven een compleet overzicht van de kernopgaven en toedeling aan gebieden voor het Natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta.

Gebiedsdoelen op hoofdlijnen

Voor de permanent overstromde zandbanken (*Noordzee-kustzone*) (H1110_B) zijn de doelen op behoud gesteld. Voor de permanent overstromde zandbanken (*getijdengebied*) (H1110_A) geldt alleen voor de Waddenzee (1) een verbeterop-

gave (met name gericht op ontwikkeling van biogene structuren met mossels).

Voor slik- en zandplaten (H1140) geldt als doel behoud van het oppervlak en een verbetering van de kwaliteit in de meeste gebieden. Het habitattypen grote baaien H1160 is alleen voor de Oosterschelde (118) van toepassing. Het doel is gericht op verbetering kwaliteit. Voor het habitattypen estuaria (H1130) is alleen een opgave voor verbetering kwaliteit geformuleerd voor de Westerschelde (122). Voor de Waddenzee (1) is het vooral van belang dat (kleinschalige) zoet-zout overgangen ten behoeve van de verbetering van het habitattypen, permanent overstromde zandbanken (H1110), slik en zandplaten (*getijdengebied*) (H1140_A) en estuaria (H1130) worden gerealiseerd.

Voor de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn is voor de gewone zeehond (H1365) in de Delta als doel verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met het oog op uitbreiding van de populatie gesteld. Voor soorten als groenknolorchis (H1903) en nauwe korfsiak (H1014) geldt behoud biotoop/leefgebied voor behoud populatie. Voor

Tabel 5.2.1. Kernopgaven Natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta (vervolg)

Hoofdtype: Schorren en kwelders		
1.16 Diversiteit schorren en kwelders	Behoud (Waddenzee) en herstel (Delta) van schorren en zilte graslanden (<i>buitendijks</i>) H1330_A met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats.	Schorren en zilte graslanden van internationaal belang vanwege centrale ligging en groot aandeel in Europa. Nederland heeft relatief het hoogste aantal onbeweide kwelders. Essentieel onderdeel getijdengebied vooral foerageren en overtijen (hoogwatervluchtplaatsen).
1.17 Broedgelegenheid en foerageergebied	Behoud habitat broedvogels als grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193, lepelaar A034, foerageergebied voor ganzen.	Internationaal belang voor lepelaar, grauwe gans, brandgans en rotgans.
Hoofdtype: Binnendijkse zilte vegetaties		
1.18 Kruipend moerasscherm	Behoud leefomstandigheden kruipend moerasscherm H1614 in kreken (o.a. wisselende waterstanden).	Kruipend moerasscherm van internationaal belang vanwege centrale ligging en groot aandeel populatie in Europa.
1.19 Binnendijkse brakke gebieden	Behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijkse brakke gebieden voor noordse woelmuis *H1340, broedvogels (kluut A133, sterns), overgangs- en trilvenen (<i>veenmosrietlanden</i>) H7140_B, schorren en zilte graslanden (<i>binnendijks</i>) H1330_B (bijv. Yerseke Moer), brakke variant van ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) H6430_3 en als hoogwatervluchtplaats.	Noordse woelmuis prioritair. Internationaal zeer belangrijk (endemische ondersoort). Van nationaal belang voor bedreigde broedvogels, zoals kluut en visdief en potenties voor veenmosrietlanden.

Tabel 5.2.2. Kernopgaven Noordzee, Waddenzee en Delta: toedeling aan gebieden

Hoofdtype: Open water	
1.01 Overstroomde zandbanken	7. Noordzeekustzone (w); 113. Voordelta (w).
1.02 Zeezoogdieren	7. Noordzeekustzone (w).
1.03 Overstroomde zandbanken (incl. biogene structuren)	1. Waddenzee (w).
1.04 Foerageerfunctie visetende vogels	115. Grevelingen (w); 119. Veerse Meer.
Hoofdtype: Estuaria en zoet-zout overgang	
1.05 Kwaliteit estuaria	1. Waddenzee; 122. Westerschelde & Saeftinghe (ZK, w).
1.06 Herstel zout-invloed Haringvliet	109. Haringvliet (w); 113. Voordelta (w).
1.07 Zoet-zoutovergangen Waddengebied	1. Waddenzee (w); 8. Lauwersmeer (w).

Tabel 5.2.2 Kernopgaven Noordzee, Waddenzee en Delta: toedeling aan gebieden (vervolg)

Hoofdtype: Getijdenplaten	
1.09 Achterland lint ¹	1. Waddenzee (w); 122. Westerschelde (w).
1.10 Diversiteit getijdeplaten	1. Waddenzee (w); 113. Voordelta (w).
1.11 Rust- en foerageergebieden	1. Waddenzee; 7. Noordzeekustzone; 113. Voordelta; 118. Oosterschelde (w).
Hoofdtype: Permanent droge zandplaten en stranden	
1.12 Hoogwatervluchtplaats vogels	120. Zoommeer; 127. Markiezaat.
1.13 Voortplantingshabitat	1. Waddenzee; 7. Noordzeekustzone (w); 109. Haringvliet; 114. Krammer-Volkerak; 115. Grevelingen; 122. Westerschelde & Saeftinghe; 123. Zwin & Kievitpolder.
1.14 Leefgebied noordse woelmuis	109. Haringvliet; 115. Grevelingen.
1.15 Lage begroeiingen	115. Grevelingen (w).
Hoofdtype: Schorren en kwelders	
1.16 Diversiteit schorren en kwelders	1. Waddenzee (w); 118. Oosterschelde (w); 122. Westerschelde & Saeftinghe (w); 123. Zwin & Kievitpolder (w).
1.17 Broedgelegenheid en foerageergebied	109. Haringvliet; 114. Krammer-Volkerak (w).
Hoofdtype: Binnendijkse zilte vegetaties	
1.18 Kruiwend moerasscherm	124. Groote Gat (w); 125. Canisvlietse Kreek (w); 126. Vogelkreek (w).
1.19 Binnendijkse brakke gebieden	118. Oosterschelde (w); 120. Zoommeer (w); 121. Yerseke en Kapelse Moer (w); 122. Westerschelde & Saeftinghe (w).

¹ Kernopgave 1.08: zoet-zoutovergang Oosterschelde is vervallen

- w wateropgave;
 sense of urgency: beheeropgave;
 sense of urgency opgave m.b.t. watercondities (zie verder toelichting paragraaf 3.3).

Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Westerschelde & Saeftinghe**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
  - H1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
  - H1130 Estuaria
  - H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende planten
  - H1320 Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*)
  - H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
  - H2110 Embryonale wandelende duinen
  - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
  - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
  - H2190 Vochtige duinvalleien
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
  - H1014 Nauwe korfslak
  - H1095 Zeeprik
  - H1099 Rivierprik
  - H1103 Fint
  - H1365 Gewone zeehond
  - H1903 Groenknolorchis

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Verdrongen Land van Saeftinghe als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 18 juli 1995 (N. 955811; Stcrt. 1995, nr. 147) en het besluit tot aanwijzing van het gebied Westerschelde als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van 24 maart 2000 (N/2000/330; Stcrt. 2000, nr. 65) worden als volgt gewijzigd:

- a. de begrenzing van de aangewezen gebieden wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting behorende bij het Vogelrichtlijnbesluit Verdrongen Land van Saeftinghe wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de Nota van toelichting behorende bij het Vogelrichtlijnbesluit Westerschelde wordt met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszones gelden als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A026	Kleine zilverreiger
A034	Lepelaar
A075	Zeearend
A081	Bruine kiekendief
A103	Slechtvalk
A132	Kluut
A138	Strandplevier
A140	Goudplevier
A157	Rosse grutto
A176	Zwartkopmeeuw
A191	Grote stern
A193	Visdief
A195	Dwergstern
A272	Blauwborst

- e. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszones gelden als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A005	Fuut
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A048	Bergeend
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A069	Middelste zaagbek
A130	Scholekster
A137	Bontbekplevier
A141	Zilverplevier
A142	Kievit

A143	Kanoet
A144	Drieteenstrandloper
A149	Bonte strandloper
A160	Wulp
A161	Zwarte ruiter
A162	Tureluur
A164	Groenpootruiter
A169	Steenloper

- f. de kaarten voor zover van toepassing op de in de aanhef genoemde besluiten worden ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Westerschelde & Saeftinghe**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

Het besluit tot aanwijzing van het Nederlandse Zwingebied als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG van 11 oktober 1996 (DN. 965400; Stcrt. 1996, nr. 202) wordt als volgt gewijzigd: de begrenzing van dit gebied wordt op de in paragraaf 3.3.2 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd.

Artikel 5

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit besluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetlaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het besluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minInv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen tot zes weken ná de eerste dag van de terinzagelegging beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H1110 Permanent overstroomde zandbanken

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, *Noordzeekustzone* (subtype B).

Toelichting Het habitatype permanent overstroomde zandbanken, *Noordzeekustzone* (subtype B) komt voor in het westelijk deel van het Natura 2000-gebied, ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens. De doelstelling is gericht op het voorkomen van de achteruitgang van het habitatype in dit gebied.

H1130 Estuaria

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De staat van instandhouding van dit habitatype is zeer ongunstig. Als gevolg van menselijke ingrepen is de oppervlakte (hoogdynamisch) diep water in de Westerschelde sterk toegenomen, waarbij de overgangen naar (laagdynamische) ondiepere delen steil zijn geworden. Voor de Westerschelde houdt kwaliteitsverbetering in: herstel van de afwisseling aan diverse deelecosystemen (laagdynamische en hoogdynamische, diepe en ondiepe, zoete en zoute delen en geleidelijke overgangen tussen al deze deelsystemen) met de bijbehorende hoge biodiversiteit. De kwaliteitsverbetering komt ook ten goede aan de instandhoudingsdoelstelling voor de belendende schorren (H1330). Voor dit gebied is behoud van het meergeulenstelsel en uitbreiding van de oppervlakte met laagdynamische delen (droogvallende platen en ondiepe wateren) noodzakelijk voor kwaliteitsverbetering en duurzaam voortbestaan. Daarnaast is behoud van de zoet-zout gradiënt binnen een min of meer stabiel traject van belang, evenals behoud van geleidelijke overgangen naar schorren en duintjes.

In het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe is het habitatype vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B) het meest gevoelig voor stikstof⁷³.

Kaderrichtlijn Water

Het gebied Westerschelde & Saeftinghe maakt deel uit van het stroomgebied Schelde⁷⁴. Voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is voor de Schelde een stroomgebiedbeheerplan vastgesteld. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in het stroomgebiedbeheerplan Schelde op te nemen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water. Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenste Grond en Oppervlakte Water Regiems (GGOR's)⁷⁵.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Grensoverschrijdende gebieden

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Westerschelde & Saeftinghe. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

5.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Meerdere insprekers vragen naar de relatie tussen een eventuele ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder in het kader van het Verdiepingsverdrag Westerschelde. Eén van de vragen die gesteld is, is of de compensatienatuur, in de Hertogin Hedwigepolder of op een andere locatie, ook binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied komt te vallen en hiervoor ook (afrekenbare) doelen opgesteld worden.

Ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder maakt onderdeel uit van de in het verdrag tussen Nederland en het Vlaams Gewest over de uitvoering van ontwikkelingschets van het Schelde-estuarium (Trb. 2005, 310) opgenomen natuurherstelmaatregelen. Uitbreiding van het Natura

⁷³ Van Dobben en Van Hinsberg (2008): Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

⁷⁴ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

⁷⁵ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

2000-gebied Westerschelde zal plaatsvinden door het nemen van een afzonderlijk besluit en is nu niet aan de orde.

6. REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

6.1 ALGEMEEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van habitattypen als estuaria. Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

In de Nota van Antwoord staat in paragraaf 1.4 het nodige over de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. Ook de onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet. Een uitzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld. De provincies worden voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de omgeving concept beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. De besluitvorming van deze aanwijzingsbesluiten is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Hierna zullen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten verder in procedure worden gebracht.

Voor de gebieden waar het Rijk het voortouw heeft voor het opstellen van het beheerplan, zoals bij Westerschelde & Saeftinghe blijft de volgorde: eerst vaststellen van aanwijzingsbesluiten en daarna vaststellen van de beheerplannen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste milieukwaliteit en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) vergunningvrij kan worden opgenomen in het beheerplan of dat een activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijkt en daardoor vergunningplichtig is in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Brief van staatssecretaris Dijkema
aan Tweede Kamer over ontpoldering Hedwigepolder
(21 december 2012)

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal Natuur
& Regio**
Directie Regio en Ruimtelijke
Economie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 21 december 2012
Betreft Ontpoldering Hedwigepolder

Ons kenmerk
DGNR-RRE / 12382555

Bijlage(n)
4

Geachte voorzitter,

Hierbij informeer ik u over de maatregelen met betrekking tot de ontpoldering van de Hedwigepolder, als onderdeel van het Natuurpakket Westerschelde, waarvan al een aantal projecten in ontwikkeling is. Daarbij voldoe ik tevens aan de verzoeken van de vaste commissie voor Economische Zaken van 5 december jongstleden.

De afgelopen jaren zijn er diverse alternatieven voor ontpoldering van de Hedwigepolder onderzocht en besproken. In de aanloop naar het regeerakkoord zijn deze alternatieven zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Er moest naar alle betrokken partijen duidelijkheid komen over de bestemming van de Hedwigepolder. In het regeerakkoord is daarom de volgende passage opgenomen: *'Alle alternatieven voor natuurcompensatie rond de verdieping van de Westerschelde zijn zorgvuldig gewogen op kosten en effecten. Op grond daarvan besluiten we de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen'*.

Uitvoering

Ik ben met de provincie Zeeland in contact getreden over haar betrokkenheid bij de uitvoering van de volledige ontpoldering. In het convenant tussen het rijk en Zeeland (januari 2006) was reeds vastgelegd dat de provincie de voorbereiding, uitvoering en regie van de in het Verdrag met het Vlaams Gewest afgesproken 600 ha van het natuurherstelprogramma op zich zal nemen, inclusief de ontpoldering van de Hedwigepolder. Deze afspraken zijn nu herbevestigd. De formele besluitvorming over het Nederlandse deel van de grensoverschrijdende projecten van het natuurpakket, namelijk 'Uitbreiding Zwin' en 'Ontpoldering Hedwigepolder' wordt door Zeeland voorbereid en loopt via de rijkscoördinatieregeling. Het rijk neemt de formele besluiten en blijft eindverantwoordelijk. Provincie en rijk zullen in gezamenlijkheid zorgen

voor een strakke regie op de uitvoering. Op 18 december is er reeds een ambtelijke startbijeenkomst geweest om stappen te nemen om bovengenoemd besluit inzake de Hedwigepolder uit te voeren. Hierbij waren ook Vlaamse deskundigen aanwezig.

Planning

De planning is erop gericht om zo spoedig mogelijk te komen tot uitvoering van het kabinetsbesluit. Hiertoe moet een aantal plannen worden geactualiseerd en gereactiveerd. Het betreft het rijksinpassingsplan, inclusief de daarbij behorende documenten, zoals een MER, een kosteneffectiviteitsanalyse (KEA), een projectplan en een inrichtingsplan. Daarnaast, en zo mogelijk parallel, zullen de noodzakelijke vergunningen worden aangevraagd (uitvoeringsbesluiten). Er zijn onder meer vergunningen/ontheffingen nodig op basis van de Natuurbeschermingswet, de Waterwet, de Wet Algemene Bepalingen Omgeving (WABO) en de Ontgrondingenwet.

Om tot uitvoering te kunnen overgaan, zullen de benodigde gronden worden verworven en pachtvrij worden gemaakt. Indien minnelijke verwerving van de grond van de Hedwigepolder niet lukt, moet de onteigeningsprocedure op grond van de Onteigeningswet worden doorlopen. Een vastgesteld rijksinpassingsplan geldt op grond van de Nederlandse Onteigeningswet als titel voor onteigening, zodat een begin kan worden gemaakt met het formele deel van de onteigeningsprocedure omstreeks januari 2014, wanneer het rijksinpassingsplan is vastgesteld.

Met een vastgesteld rijksinpassingsplan, verworven gronden en uitvoeringsvergunningen komt de weg vrij voor de daadwerkelijke uitvoering. Zoals is vastgelegd zal vervolgens het Vlaams Gewest de realisatie ter hand nemen, uiteraard conform het vastgestelde plan en volgens de Nederlandse wet- en regelgeving. Voor een gedetailleerde planning (stroomschema) verwijs ik naar de bijlage. Samengevat zijn de mijlpalen in de planning:

- a. tot augustus 2013 zullen de noodzakelijke plannen, procedures, besluiten etc. in rij en gelid worden gezet;
- b. vaststelling van het rijksinpassingsplan met uitvoeringsbesluiten: januari 2014;
- c. afronding onteigeningsprocedure: april 2016;
- d. start van de uitvoering: mei 2016;
- e. afronding van de uitvoering: augustus 2019.

Mocht onteigening niet nodig zijn dan kan de uitvoering eerder starten. In de planning is rekening gehouden met reële risico's, waaronder bezwaar- en beroepsprocedures.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

**Directoraat-generaal Natuur
& Regio**
Directie Regio en Ruimtelijke
Economie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
drs. J. Pleijsier

T 064 676 8029

j.pleijsier@mnl.nlenl.nl

Ons kenmerk
DGNR-RRE / 12382557

Uw kenmerk

Bijlage(n)
3

Datum 21 december 2012
Betreft Ontpoldering Hedwigepolder

Geacht college,

Hierbij informeer ik u over de maatregelen met betrekking tot de ontpoldering van de Hedwigepolder en bevestig ik de afspraken die in dit kader met u zijn gemaakt.

In het op 29 oktober gepresenteerde regeerakkoord "Bruggen slaan" heeft de Nederlandse regering besloten de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Met de ontpoldering is het pakket natuurherstelmaatregelen in overeenstemming met het tussen het Vlaams Gewest en Nederland gesloten Verdrag betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (trb. 2005, 310).

Uitvoering

Ik ben verheugd dat uw college bereid is om de uitvoering van de ontpoldering van de Hedwigepolder ter hand te nemen in lijn met het bestaande convenant tussen rijk en uw provincie uit januari 2006, op voorwaarde dat er uiterlijk 1 februari 2013 een gezamenlijk vastgestelde, herijkte meerjarenkostenraming ligt. In het convenant was reeds vastgelegd dat de provincie de voorbereiding, uitvoering en regie van de in het Verdrag met het Vlaams Gewest afgesproken 600 ha van het natuurherstelprogramma op zich zal nemen, inclusief de ontpoldering van de Hedwigepolder. Deze afspraken zijn nu herbevestigd. De formele besluitvorming over het Nederlandse deel van de grensoverschrijdende projecten van het natuurpakket, namelijk 'Uitbreiding Zwin' en 'Ontpoldering Hedwigepolder' wordt door de provincie voorbereid en loopt via de rijkscoördinatieregeling. Het rijk neemt de formele besluiten en blijft eindverantwoordelijk. Provincie en rijk zullen in gezamenlijkheid zorgen voor een strakke regie op de uitvoering.

Planning

De planning is erop gericht om zo spoedig mogelijk te komen tot uitvoering van de ontpoldering. Hiertoe moet een aantal plannen worden geactualiseerd en gereactiveerd. Het betreft het rijksinpassingsplan, inclusief de daarbij behorende documenten zoals een MER, een kosteneffectiviteitsanalyse (KEA), een projectplan en een inrichtingsplan.

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Aan de heer K. Peeters
Vlaams minister-president
Martelaarsplein 19
1000 BRUSSEL
België

**Directoraat-generaal Natuur
& Regio**
Directie Regio en Ruimtelijke
Economie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
drs. J. Pleijssier

T 064 676 8029
j.pleijssier@minel.nl

Ons kenmerk
DGNR-RRE / 12381140

Uw kenmerk
-

Bijlage(n)
2

Datum 21 december 2012
Betreft Ontpoldering Hedwigepolder

Geachte heer Peeters,

Hierbij informeer ik u over de maatregelen met betrekking tot de ontpoldering van de Hedwigepolder.

In het op 29 oktober gepresenteerde regeerakkoord "Bruggen slaan" heeft de Nederlandse regering besloten de volledige ontpoldering van de Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Met de ontpoldering is het pakket natuurherstelmaatregelen in overeenstemming met het tussen het Vlaams Gewest en Nederland gesloten Verdrag Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (Trb. 2005, 310).

Uitvoering

Ik ben met de provincie Zeeland in contact getreden over haar betrokkenheid bij de uitvoering van de ontpoldering. In het convenant tussen het rijk en Zeeland (januari 2006) was reeds vastgelegd dat de provincie de voorbereiding, uitvoering en regie van de in het Verdrag met het Vlaams Gewest afgesproken 600 ha van het natuurherstelprogramma op zich zal nemen, inclusief de ontpoldering van de Hedwigepolder. Deze afspraken zijn nu herbevestigd. De formele besluitvorming over het Nederlandse deel van de grensoverschrijdende projecten van het natuurpakket, namelijk 'Uitbreiding Zwin' en 'Ontpoldering Hedwigepolder' wordt door Zeeland voorbereid en loopt via de rijkscoördinatieregeling. Het rijk neemt de formele besluiten en blijft eindverantwoordelijk. Provincie en rijk zullen in gezamenlijkheid zorgen voor een strakke regie op de uitvoering. Op 18 december is er reeds een ambtelijke startbijeenkomst geweest om stappen te nemen om bovengenoemd besluit inzake de Hedwigepolder uit te voeren. Hierbij waren ook Vlaamse deskundigen aanwezig.

Planning

De planning is erop gericht om zo spoedig mogelijk te komen tot uitvoering van de ontpoldering. Hiertoe moet een aantal plannen worden geactualiseerd en gereactiveerd. Het betreft het rijksinpassingsplan, inclusief de daarbij behorende documenten, zoals een MER, een